

# Rapport Statusvurdering

## **Kommune: Rendalen**

Sted: Kommunehuset, Bergset

Fylke: Hedmark

Dato: 20. november 2013 kl. 1200 - 1515

Deltakere:

<b>Stilling</b>	<b>Navn</b>
Gårdbruker	Johan Grindflek
Organisasjonskonsulent	Mari Holien
Virksomhetsleder – plan, næring og drift	Halgrim Breie
Næring- og samfunnsutvikler	Thomas Breen
Prosjektleder & varaordfører	Karin Wiik
Ordfører	Norvald Illevold
Rådmann	Anne Lise Trøen
Distriktssenterets representant	Torbjørn Wekre
Forsker	Tor Arnesen

## Generelt om utviklingsarbeidet

Kommunen har i løpet av de siste 3-4 årene fått orden på sin økonomi (se også vedlegget), og har nå et rom for å drive utviklingsarbeid. Jobben som er gjort med å rette opp økonomien, inklusive en bærekraftig bruk av fondsmidler, er avgjørende for at kommunen nå er i en vesentlig bedre posisjon til å drive utviklingsarbeid. Samtidig er det en utfordring å fortsette arbeidet med å justere organisasjonen – stort sett ned – og fremdeles kunne levere alle de kjernetjenestene kommunen skal / bør levere, i tillegg til å engasjere seg i ikke lovpålagte oppgaver som jo samfunnsutvikling / næringsutvikling er. I denne situasjonen er det viktig med bred politisk enighet.

Oppfatningen i gruppen er slik vi tolker det at kommunen er veldrevet i kjernetjenestene, og at det i neste omgang også gir rom for et engasjement i samfunnsutvikling, og for så vidt arbeide med å utvikle en forsterket utviklingskultur.

Som en del av det å møte utfordringene i å tilpasse økonomi og organisasjon, har kommunen også brukt muligheten for å finansiere viktige stillinger med salg av tjenester, for eksempel innenfor en kjernetjeneste som teknisk drift.

Et aktivt utviklingsarbeid krever også at kommunen er flink til å hente inn prosjektmidler – og på dette området mener kommunen å ha lyktes godt de senere årene.

Det er allikevel sentralt for kommunen at utviklingsarbeidet er «på gang hele tiden».

Et grep kommunen har tatt er nokså nylig etablering av en – så langt – uformell utviklingsgruppe bestående av 6 personer, herunder ordfører, varaordfører/prosjektleder, samfunns- & næringsutvikler, virksomhetsleder – plan, næring og drift og rådmann. Initiativet til denne gruppa kom fra ordfører og rådmann.

## Utviklingsledelse

Med etablering av en intern gruppe som arbeider med utviklingsarbeid er det tatt et ledelsesgrep som kommunen har forventninger til at skal få et mer helhetlig grep på i utgangspunktet forskjellige prosjekter og prosesser. Utviklingsarbeid i kommunen har vel for så vidt vært operativt gjennom lengre tid, men det er mye å hente på å se forskjellige initiativ i en helhet og sørge for best mulig sammenkjedning av det som foregår av utviklingsarbeid.

Det har vært høstet delte erfaringer med at utviklingsgruppa i utgangspunktet var for prosjektdrevet i sitt arbeid, og må heller være prosessdrevet og tenke sammenhengende prosess. Det har skjedd en utvikling i den retning, og inntrykket er nå at gruppa (1) oppfattes som et korrekt organisatorisk grep, og (2) er i en god utvikling.

En oppgave for denne gruppa er derfor ikke minst å samle tråder slik at prosjekter brygger på og er kjedet i hverandre. Så langt har det vært et problem at informasjonen internt om forskjellige prosjekters målsetning og arbeide ikke har vært tilfredsstillende.

Nærings- og samfunnsutvikler har gjennomført en 20 – 30 bedriftsbesøk, har møtte eldreråd osv. Dette representerer et nytt grep, og flere av de som er besøkt har ikke hatt slike besøk før og gir uttrykk for at det er verdifullt. Fra perspektivet utviklingsledelse handler dette først og fremst om å sette seg inn i sentrale aktørers og miljøers situasjon, og det avføder i neste omgang forespørsler om hjelp fra eller rett og slett kontakt med kommunen.

Igjen fra perspektivet utviklingsledelse: NORTURA-saken preger bygdesamfunnet og stiller samfunnet og kommunen overfor store utfordringer. I den sammenheng er god kontakt med og oversikt over utviklingsressurser i lokalsamfunnet viktig, og også kommunikasjon mellom kommune og lokalsamfunn og innad i lokalsamfunnet. Et ledd i det er blant annet folkemøte som skal arrangeres på nyåret.

## Utviklingskompetanse

Et helt grunnleggende utgangspunkt for utvikling i Rendalen er: Kommunen kan ikke lykkes som bostedskommune for en befolkning som arbeider andre steder – altså må det skaffes arbeid og arbeidsplasser i og for bygda. Det krever både ledelse, initiativ og kompetanse.

Det er enighet om at kommunen internt har et kompetent miljø for å drive samfunnsutvikling. Har også spennende søkerlister når stillinger skal besettes.

Men det er også viktig at kommunen selv ikke blir for introvert i sin søken etter og bruk av kompetanse.

Det er allikevel for lite etterspørsel etter kompetanse i samfunnet for øvrig. Det er en hemsko at formell kompetanse har en alv anerkjennelse blant folk – dette kan særlig hemme lysten på å flytte tilbake for ungdom som har reist ut for utdanning.

En annen oppgave for utviklingsgruppa er å finne fram til hvordan kommunene kan bidra til å implementere utviklingstanker og –initiativ i lokalsamfunnet. Kommunen gjennomførte en innbyggerundersøkelse for en tid tilbake, hvor mange etterlyste engasjement i næringsutvikling. Dette er både et spørsmål om kompetanse og initiativ til å skape, og et spørsmål om utviklingsledelse.

Slike undersøkelser kan være et skritt for å engasjere kommunesamfunnet sterkere og trekke inn både kompetanse, initiativ og for så vidt ledelsesressurser i lokalsamfunnet. Allikevel, det er viktig at «det er folk selv som må ha ansvaret» for lokal utvikling – kommunen kan ikke ta det ansvaret fra dem. Så, undersøkelser, folkemøter, bedriftsbesøk og liknende er alle viktige virkemidler for kommunen, men det må også skapes resultater, og resultater må vises fram for og i lokalsamfunnet.

Et problem er det – både i et ledelsesperspektiv og i et kompetanseperspektiv - at næringsforeninga «ligger nede» og her er mye uheldig historikk. Kommunen må her finne en vei rundt dette og reetablere en ny næringsforening.

Tidligere hadde kommunen også regulære næringsfrokoster – dette er kanskje på tide å få reetablert.

Det ble i så måte pekt på at det kanskje hadde vært for lett for bygdefolket å kritisere kommunen og for så vidt andre som tar initiativ, og lene seg tilbake og ikke delta selv. Det er behov for å mobilisere de gode og kompetente kreftene, og drive framsnakking.

Bondelag og skogeierlag opplever kontakten med kommunen som mulighetssøkende og positiv, men understreker også at kommunen bør være mer offensiv i forhold til andre myndigheter i å støtte

næringa – både ledelsesmessig og kompetansemessig: Fylkeskommune og fylkesmann kan være vanskelig å ha med å gjøre når prosjekt skal stables på beina og gjennomføres.

Et eksempel på dette siste er i forhold til beitenæringa og rovdyrproblematikken. Utmarksbeite er av bygda fremste ressurser, i dag og i morgen. Rovdyrpolitikken og –forvaltninga er derfor et viktig anliggende. I dag må hver enkelt driver gjøre avtale om kompensasjon med fylkesmannen – er det ikke her rom for mer organiserte og strukturerte forhandlinger med fylkesmannen?

Det er et rikt lag- og foreningsliv i kommunen. Som eksempel:

- Bygdekvinnelaget økt sitt medlemstall fra 12 til 60 på noen få år.
- Det er et aktivt idrettslag, mye frivillig innsats på kulturarrangementer hvor også kommunen er med,
- Det er etablert et reislivsnettverk etter initiativ fra næringa.
- Det er to priser som deles ut i kommunen, Rendalsprisen og Vesleblakken (nasjonal)
- Fishspot er utviklet
- I forbindelse med samhandlingsreformen er det gjennomført møter med eldreråd om ambulerende vaktmesterordning
- Kommunen har landets nest eldste symfoniorkester – 135 år

## Utviklingsøkonomi

Er omtalt innledningsvis.

Kommunen har noe fondsmidler til disposisjon for blant annet næringsutvikling. Det er mulighet for å benyttes disse mer strategisk – snarere enn bare å sitte og vente på søknader.

Også viktig å styre flest mulig prosjekter inn mot Innovasjon Norge sine ordninger.

## Utviklingskultur

Det handler om å få frem både ildsjeler, men også miljøer som er aktive. For mye fokus på enkeltpersoner kan lett bli en avsporing.

Det er mange som fortjener oppmerksomhet – taus anerkjennelse blir for taus.

Framsnakking viktig – også i tilfeller hvor gode prosjekter ikke lykkes.

Kommunen må gå foran i å ta kontakter. Det må for så vidt tilrettlegges for en ildsjelkultur og en oppmerksomhet omkring miljøer – men dette er ikke kun kommunens ansvar. Kommunen kan stimulere til slik utvikling, men ikke skape den.

For kommuneorganisasjonen er tid like mye en utfordring som økonomi – ettersom det blir færre folk i kommuneorganisasjonen.

Det er positivt at Rendølen er nøysom og bidrar villig, men det har også sine problematiske sider. Tendens til at det er en «halveis redsel for endring» - på den annen side er det mest på det jevne og

få topper og bunner over tid. Men – eksempelvis når lokalsamfunnet nå står overfor NORTURA-saken så kreves det endring. Da må det brytes noen tankemønstre og historien bygda har så langt hjelper ikke i den reorienteringen.